

K čemu vychováváme aneb kompetence skautské výchovy

Kompetence je souhrnné označení pro znalost, dovednost nebo postoj, kterého chceme ve výchově svěřených holek a kluků dosáhnout, tedy jinými slovy výchovný cíl.

Základní informace

- Kompetence je znalost, dovednost nebo postoj daného člověka. Kompetence skautské výchovy používáme v naší organizaci, abychom si ujasnili, co je ve výchově důležité. Pomáhají zpřesnit to, co je ve skautské výchovné metodě, principech a poslání. Můžeme si je představit jako 24 velkých cílů, kterých chceme dosáhnout.
- Kompetence skautské výchovy existují pro všechny věkové kategorie. Projevy (konkrétní cíle) jsou zatím rozepsané pro skauty a skautky a vlčata, světlušky a žabičky.
- V oddíle mi mohou pomoci, pokud si chci zkontrolovat, že v programu oddílu nic nechybí nebo zjistit, v čem mám vlastně skauty a skautky rozvíjet.
- Dále je můžu využít při práci se stezkou a ostatními nástroji. Například pokud si chci stezku upravit.

Dobrý oddíl pochopitelně může fungovat i bez toho, že by vědomě používal kompetence. Všestranně rozvíjet kluky a holky je možné například pomocí stezek a ostatních nástrojů. Je však dobré vědět, že kompetence skautské výchovy existují a k čemu nám jsou dobré.

Kompetence jsou **členěny do 6 oblastí** výchovného programu. Toto rozdělení už známe ze současných stezek a z metodik: Co umím a znám, Kdo jsem, Moje kamarádství, Můj domov, Svět okolo nás, Příroda kolem nás. Jak navazují tyto oblasti na skautskou výchovnou metodu, principy a poslání? Ukážeme si to na pěti kompetencích týkající se Přírody kolem nás.

Podoblast	Kompetence
Pobyt v přírodě	Rád pobývá v přírodě a umí se v ní chovat.
Vnímání přírody	Prožívá krásu a jedinečnost přírody, vnímá a poznává příběhy krajiny.
Poznávání	Učí se porozumět přírodě a krajině kolem sebe.

přírody	
Hodnota přírody	Uvědomuje si hodnotu přírody, rozvíjí a kultivuje svůj vztah k přírodě.
Šetrné chování	Chová se šetrně a ví proč.

Jedním z bodů skautské výchovné metody je Příroda. Pod tento bod spadá například: přespávání v přírodě, ochrana vzácných druhů a mnoho dalšího. Kompetence jsou konkrétnější a zároveň nám říkají, na co všechno bychom neměli zapomenout.

Kompetence odráží vývoj kluků a holek. Co je přesně třeba zvládat, v každé věkové kategorii, definují tzv. **projevy**.

Projevy zvládnutí kompetence u skautů a skautek navazují na projevy zvládnutí téhož u světlušek a vlčat.

K čemu můžu využít kompetence skautské výchovy v oddíle?

Konkrétní příklady toho, jak nám mohou kompetence pomoci při práci v oddíle.

Chcete si zkontrolovat, jestli ve vašem programu nechybí něco důležitého?

Pohledem na kompetence můžete zjistit, jestli je váš program opravdu všestranný.

Zkuste si to hned! Přečtěte si všech 24 kompetencí a vyberte tři, které rozvíjíte v oddíle přirozeně (na tradičních akcích, oblíbenými programy apod.). Poté najděte tři, které se ve vašem programu vyskytují méně.

Chcete zjistit, co mají kluci a holky zvládat?

Kompetence, přesněji jejich projevy, pro vás mohou být nápovědou.

Ukážeme si to na příkladu z oblasti krizových situací. Odpovědi najdete v podoblasti Bud' připraven u kompetence Je připraven na různé situace včetně krizových. Projevy kompetence pro věk skautů a skautek jsou:

- *Orientuje se podle mapy a dalších pomůcek v neznámém terénu.*
- *Zná zásady první pomoci a dokáže je v případě potřeby využít.*
- *Ví, jak si poradit v různých situacích včetně krizových. Jednodušší nečekané situace již zvládá řešit.*

Podobně pomůžou i u vlčat a světlušek. Například zkontrolujete, že program tzv. "nevykrádáte". Tedy že tvoříte program přiměřený věku vlčat a světlušek a nevyužíváte

takový, co by se hodil až pro skauty a skautky.

Jak souvisí kompetence se stezkami či ZVaSem?

Autoři a autorky výchovných nástrojů vycházejí z toho, co je obsaženo v kompetencích. Nejvíce jich najdeme právě ve stezkách – jde totiž o nástroj všeobecného rozvoje, který tedy zahrnuje kompetence ze všech oblastí. Kde se kompetence ve stezce nacházejí, nám může napovědět právě samotný název oblastí a podoblastí stezky. Ke každé podoblasti totiž přísluší právě jedna kompetence.

Příklad: Ve stezce v oblasti Co umím a znám najdeme podoblast Praktický život. Úkoly jsou vytvořeny tak, aby pomáhaly rozvíjet kompetenci „V běžném životě je samostatný a zvládne se postarat o sebe i ostatní“. která se v rámci Kompetencí skautské výchovy nachází také v podoblasti Praktický život.

Setkáme se s nimi ale i třeba ve ZVasu nebo v chystané příručce Svět vlčat a světlušek.

Jak mi kompetence pomohou se stezkou?

Když už víme, jak kompetence skautské výchovy souvisí se stezkami, můžeme se podívat na příklady, jak nám mohou pomoci v oddíle:

- **Chci si trochu upravit úkol ze stezky, ale nechci minout nic důležitého.**
Nevyhovuje vám úkol ve stezce? Chcete si jej upravit a zároveň mít jistotu, že stále bude naplňovat cíle skautské výchovy? Mrkněte, k jaké kompetenci se váže! Použijte kompetenci jako tahák při úpravách.
- **Chci si upravit velký kus stezky, třeba celou oblast nebo dokonce celou stezku.** Nebo si dokonce vytvořit vlastní. I to je možné! Pomůžou vám kompetence. Pokud s nimi při tvorbě budete pracovat, ukáží vám, co by ve stezce mělo být.

Jak je to s vodáckými kompetencemi?

Pro vodácké oddíly platí ještě další 4 kompetence. Vodácké doplňky jsou sestaveny tak, aby děti daného věku získaly potřebné schopnosti a dovednosti k plnohodnotné vodácké činnosti oddílu. U vodáckého výcviku je potřeba si dát velký pozor na souslednost jednotlivých aktivit a na výuku od jednoduššího ke složitějšímu. U každé věkové kategorie se počítá s tím, že kluci a holky ovládají všechny dovednosti popsané v projevech předchozí věkové kategorie. Pomůckou nám může být souhrnná tabulka projevů všech věkových kategorií, kde bychom v žádném řádku neměli nic přeskočit, a to bez ohledu na věk.

Kde mohu získat další informace o kompetencích

O kompetencích jste si také mohli přečíst v časopisu Skauting:

- [O projevech pro vlčata a světlušky a žabičky](#) ↗
 - [O projevech pro skauty a skautky](#) ↗
 - [O projevech vodáckých kompetencí pro žabičky a vlčata v Kapitánské poště](#) ↗
-

Na tvorbě kompetencí se významně podíleli programové odbory Junáka: [Odbor vlčat a světlušek](#), [Skautský odbor](#), [Roverský odbor](#), [Odbor duchovní výchovy](#), [Ekologický odbor](#), [Skauti na Zemi](#) a [Skauting.pro všechny](#).

Máte dotazy ohledně kompetencí? Napište na program@skaut.cz.